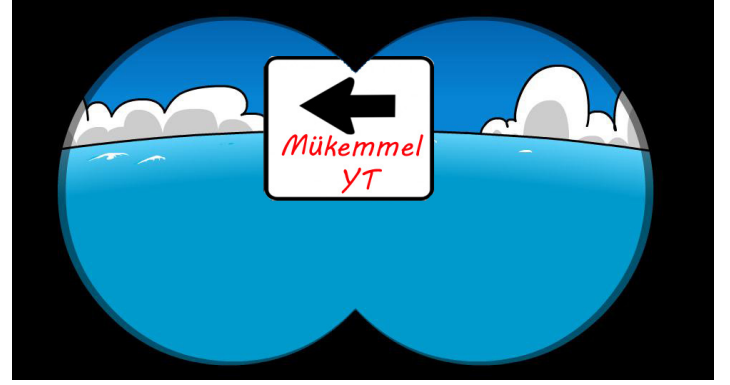

Laboratuvarım için doğru yeterlilik testi programı seçme

Giriş

Yeterlilik Testine (YT) katılım, bir laboratuvardaki test sonuçlarının kalitesinin sağlanmasının önemli bir parçasıdır. Gerekli zaman ve emek, özellikle birbirinden farklı testleri gerçekleştiren laboratuvarlarda maliyetli olabilir, bu nedenle en uygun YT çevrimini seçmek çok önemlidir. Aynı test alanı için birden fazla YT programı sıklıkla mevcuttur; bu nedenle bu broşür, laboratuvarların ihtiyaçlarına en uygun PT programlarını seçmesine yardımcı olabilecek kilit sorular üzerine yoğunlaşmaktadır.

YT'ye dahil edilen parametreler

YT programı tarafından sunulan test numunelerinin matriksleri, analitleri ve/veya derişim seviyeleri, laboratuvarın günlük uygulamalarında karşılaşılan numunelere benzer mi? Örneğin:

Örnek 1: İçme suyu için YT programındaki kirliliklerin seviyeleri, endüstriyel atıklarda beklenenlerden daha farklı olacaktır.

Endüstriyel atıkları test eden bir laboratuvar:

- Sınırlamaları dikkate alarak katılabilir;
- Hiç katılmayabilir.

Örnek 2: DNA dizilimi için YT programları ya doku örnekleri ya da DNA özütleri sunabilir.

Seçimine bağlı olarak, laboratuvarın yeterliliği aşağıdakiler için değerlendirilecektir:

- Bütün test;
- Yalnızca dizilim basamağı.

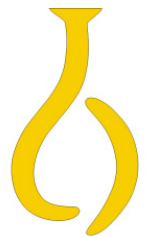
Veri toplama ve analiz stratejileri

YT sağlayıcı tarafından uygulanan stratejiler laboratuvarın ihtiyaçları için uygun mu? Dikkate alınacak faktörler şunları içerir:

- Uygulanan istatistiksel tasarımın açıklaması;
- Analiz edilecek test numunesinin sayısı ve/veya tekrar ölçümlerinin sayısı;
- Katılımcılardan veri toplama prosedürleri (örneğin, faks, e-posta veya web portalları ile gönderme);
- Farklı metot/tekniklerle elde edilen sonuçların karşılaştırılması için prosedürler;
- Katılımcıların sayısı ve menşei;
- Laboratuvar ile aynı metot/teknik kullanan katılımcıların sayısı;
- Performans değerlendirmesi için kullanılan metotlar ve kriterler.

Laboratuvar, müşterilerinin, akreditasyon kurumlarının ve/veya düzenleyici kurumların istatistiksel tasarım konusunda özel gereklilikleri olup olmadığını da göz önüne almalıdır.

Örnek 3: Bir laboratuvar, süt tozu, tahıllar ve yemdeki yağ içeriğini operasyonel olarak tanımlanmış üç yöntem ile; Röse Gottlieb, doğrudan yağ ekstraksiyonu ve hidroliz ile yağ tayini metotlarını kullanarak belirlemektedir. Her metot, her matriks için farklı sonuçlar verebilir. Laboratuvar için YT programındaki her matriks için farklı test metotlarının değerlendirmeye alınıp alınmayacağını kontrolü önemlidir.

Eurachem

A FOCUS FOR
ANALYTICAL CHEMISTRY
IN EUROPE

Performans değerlendirilmesi

Katılımcının performansını (örneğin, z skoru) değerlendirmek için kullanılan yöntem YT sağlayıcı tarafından açıkça tanımlanmış ve laboratuvar tarafından anlaşılır mı?

Örnek 4: Bir laboratuvar, performans değerlendirmesinde dikkate alınması için, ölçüm belirsizliğini YT sonuçları ile birlikte bildirmek isteyebilir, ancak YT sağlayıcısının yaklaşımı bunu kapsamaz.

YT sağlayıcısı tarafından performans değerlendirmesi için kullanılan kriterler, laboratuvar tarafından gerçekleştirilen çalışmanın türüne ve/veya ilgili mevzuata uygun mudur?

Örnek 5: Teyit analizleri yapan bir laboratuvar, performans değerlendirme için, basit tarama teknikleri kullanan laboratuvarlara kıyasla daha sınırlayıcı kriterler arayabilir.

YT sağlayıcısına güven

Bir laboratuvar bir YT sağlayıcısının yetkinliğini nasıl değerlendirebilir? Aşağıda verilenleri göz önünde bulundurarak:

- ISO/IEC 17043 gereklerine uygunluk ör, akreditasyon;
- Tecrübe;
- Atanmış değerlerin güvenilirliği;
- Yeterlilik değerlendirmesi kriterinin amaca uygunluğu.

İletişim

YT sağlayıcısı ve katılımcı arasında etkileşim uygun mu? Aşağıda verilenleri göz önünde bulundurarak:

- Kullanılan dil;
- Erişebilirlik ve bilginin anlaşılabilirliği;
- Belirtilen zamanda sunulan raporlar;
- Düzenli iletişim, ör: yıllık kullanıcı toplantıları;
- Sağlanan desteğin seviyesi;
- YT'ler için müşteri isteklerinin dikkate alınması; gibi konular değerlendirilir.

YT çevrimlerinin seçilmesi için bir kontrol listesi Eurachem Rehberi Ek A'da verilmiştir [1].

Daha fazla bilgi/okuma için

[1] I. Mann and B. Brookman (eds.) Eurachem Guide: *Selection, Use and Interpretation of Proficiency Testing (PT) Schemes by Laboratories* (2nd ed. 2011). Available from www.eurachem.org

YT sağlayıcıları ve çevrimler hakkında bilgi ulusal akreditasyon kuruluşunuzdan, EPTIS web sayfası (www.eptis.org) veya diğer ulusal veya uluslararası kuruluşlardan edinilebilir.